

ПРЕДГОВОР

Писати о највећим српским индустријалцима и трговцима представља велику обавезу и одговорност. Извесно олакшање причињава ова временска дистанца, дуга скоро два века у односу на време у коме су живели и стварали, јер пружа могућност да се реално сагледају њихови домети и допринос стварању модерне српске државе и друштва. Писати о њима данас, у време општег заборава и занемаривања националних вредности и традиције, постала је прека потреба.

Када се њихово дело реално сагледа и проучи, намеће се једноставан закључак – да смо у економији и финансијама, ту где је најтеже, а за државу и друштво најкорисније, остварили резултате вредне дивљења и поштовања. Такве људе и њихов значај морамо сачувати од заборава зарад наше будућности, наслеђа, културе, очувања сопственог идентитета. С друге стране, гурати их у заборав представља нову неправедну пресуду, можда и гору од оне коју су многи од њих добили за живота, као „народни непријатељи“. Колико неко друштво има успешне индустријалце, банкарe, трговце, толико је јако и престижно на регионалном, европском и светском тржишту. Ако их нема, осуђено је да заостаје и губи трку са конкурентима и временом. Ми ту трку некако увек трчимо из почетка, а други настављају тамо где су стали њихови претходници.

Све до Другог светског рата ишли смо у корак, чак и са водећим европским земљама, а нарочито у региону, и поред неколико ратова и страдања народа и привреде, од српско-турских, преко два балканска и два светска. Скоро сви вели-

ки привредници ишли су добровољно у рат и добијали ратна одликовања. Пратили су судбину народа. У послу су успевали пошто је привреда била заснована на приватном капиталу, а држава је у континуитету подстицала приватну иницијативу и развој домаће индустрије и домаћег капитала. Тај континуитет нису могле да покваре ни честе промене влада, па и династија, јер је подстицајан правни оквир и пословни амбијент, увек био на првом месту, од Милоша Обреновића до Петра и Александра Карађорђевића.

Тако је још у другој половини 19. века, Србија важила за земљу у којој предузимљиви људи могу брзо да остваре свој сан, била је прави елдорадо за предузимљиве странце. Не мали број њих је постигао велике резултате, нарочито у пиварству, млинској индустрији, рударству, угоститељству, индустрији меса, издаваштву и штампарству, кондиторској и авиоиндустрији, трговини. Странци су радо примали српско држављанство, поштовали нашу традицију и обичаје и постајали раноправани чланови нашег друштва. Неки највећи међу њима налазе се у овој књизи (као и у претходној)*, а много је оних који су такође заслужили да их избавимо из нама својственог заборава. Тај заборав, нажалост, носи веома штетне последице по све нас.

После Другог светског рата, прекинут је тај континуитет. Ствара се државна привреда, потом самоуправна и друштвена, и на крају прелазна транзициона, која још увек траје. Тај дисконтинуитет, неправедна реституција и неуспешна приватизација главна су обележја домаће привреде.

Ако на овај начин бар мало подстакнемо интересовање за овај сегмент привреде, који је данас важнији и потребнији него икад, учинићемо велико дело за будуће генерације. А време је показало да смо баш у области привреде увек билии креативни, проницљиви, вредни, упорни, способни и успешни.

АУТОР

---

* *Портрети највећих српских индустријалаца* (књига прва), Београд 2017.